

07 Бр. 25/5

05.04 2016 год.
31000 УЖИЦЕ

На основу чл. 158. Статута Учитељског факултета у Ужицу, Наставно-научно веће Учитељског факултета у Ужицу на седници одржаној 05. 04. 2016. године, донело је

ОДЛУКУ

о формирању Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације

У Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Славице Димитријевић под називом „Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста“ именују се:

1. проф. др Драган Мартиновић, редовни професор за ужу научну област Методика наставе физичког васпитања на Универзитету у Београду, Учитељском факултету у Београду, председник Комисије;

2. проф. др Горан Шекељић, ванредни професор за ужу научну област Физичко васпитање, Методика наставе физичког васпитања на Универзитету у Крагујевцу, Учитељском факултету у Ужицу, члан Комисије;

3. проф. др Живорад Марковић, ванредни професор за ужу научну област Физичка култура са методиком наставе на Универзитету у Крагујевцу, Факултет педагошких наука у Јагодини, члан Комисије.

Комисија је дужна да Извештај о оцени дисертације достави у року од 60 дана од дана именовања.

Доношењем ове Одлуке престаје да важи Одлука о именовању Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације мр Славице Димитријевић под називом „Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста“, број 23/7 од 23. 02. 2016. године.

Председник

Наставно-научног већа

Проф. др Снежана Маринковић

Бр. 620

13.04 2016 год.

31000 УЖИЦЕ

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ УЧИТЕЉСКОГ ФАКУЛТЕТА У УЖИЦУ
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Предмет:

Извештај комисије за оцену докторске дисертације

Наставно-научно веће Учитељског факултета, именовало је одлуком бр. 25/5 од 05.04.2016. године, Комисију у саставу: др Драган Мартиновић, редовни професор Учитељског факултета у Београду, за ужу наућну област Методика наставе физичког васпитања и физичко васпитање, др Горан Шекељић, ванредни професор Учитељског факултета у Ужицу, за ужу научну област Физичко васпитање, Методика наставе физичког васпитања и др Живорад Марковић, ванредни професор Учитељског факултета у Јагодини, за ужу научну област Физичко васпитање, Методика наставе физичког васпитања; за оцену рукописа докторске дисертације, под називом:

Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста

кандидата мр Славице Димитријевић,

Након увида и анализе приложене докторске дисертације, Комисија подноси Наставно-научном већу Учитељског факултета у Ужицу следећи

ИЗВЕШТАЈ

I ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Основни биографски подаци

Славица Димитријевић је рођена у Новој Вароши 21. јула 1975. године. Основну школу и гимназију друштвено - језичког смера завршила је Новој Вароши. На Учитељском факултету у Ужицу дипломирала је 15.01.1999. године са оценом 10.

Од фебруара 1999. године радила је у неколико ужичких школа, а сада ради у Дому за децу и омладину „Петар Радовановић“ у Ужицу.

Последипломске студије на Учитељском факултету у Ужицу, одсек методика наставе физичког васпитања, уписује 2000. године (прва генерација последипломских студија), а завршава их просечном оценом 9,38. Магистарску тезу под називом „Морфолошке карактеристике и моторичке способности деце при поласку у први разред основне школе“ одбранила је 25. фебруара 2011. године и тиме стекла академско звање МАГИСТАР ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКИХ НАУКА.

Својим радом настоји да што више допринесе унапређењу васпитно – образовног рада на теоријском и практичном нивоу, радећи предано у пракси и учествујући на научним скуповима где објављује своје радове.

1.1 Библиографски подаци

Објављени радови

- Шекелић, Горан, Стаматовић, Милован и Димитријевић, Славица (2008). **Дидактичко-методички аспекти програмиране наставе у обуци колуца напред**, Ужице: Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу, бр. 10, стр. 303-310. [ISSN 1450-6718, УДК 371.3.:796, прегледни чланак, COBISS.RS-ID 146220551, тираж 200];
  - (M52) – 2 бода
- Dimitrijević, Slavica (2010). **Primena računara i tehnike u nastavi fizičkog vaspitanja u mlađim razredima osnovne škole**, Zbornik radova 3. internacionalne konferencije: Tehnika i informatika u obrazovanju, Tehnički fakultet u Čačku, str. 694-699. [ISBN 978-86-7776-105-9, UDK 37.042:004, stručni rad, COBISS.RS-ID 175070220, tiraž 200];
  - (M63) - 1 бод
- Dimitrijević, Slavica (2010). **Implementacija programiranog materijala u nastavi fizičkog vaspitanja**, Zbornik radova III međunarodnog naučno-stručnog skupa *Edukacija nastavnika za budućnost*, Pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici, Zenica, str.1001-1016. [ISBN 978-9958-615-25-2, COBISS, BH - ID 18971142, tiraž 200],
  - (M45) -1,5 бод
- Димитријевић, Славица (2011). **Хуманији односи у породици и физичка активност деце**, Зборник радова међународног научног скупа *Васпитање за хумане односе - проблеми и перспективе*, Филозофски факултет у Нишу, стр. 427-439. [ISBN 978-86-7379-233-0, UDK 316.356.2:37.72],
  - (M45)- 1,5 бод
- Dimitrijević, Slavica i Mitrašinović, Zoran (2011). **Efikasnost primene računara u razvoju motoričkih sposobnosti dece**, Zbornik 6. međunarodnog simpozijuma: *Tehnologija, Informatika i Obrazovanje za društvo učenja i znanja*, Tehnički fakultet, Čačak, 2011, str. 780-785. [ISBN 978-86-7776-127-1, UDK 004:373.3/4-005.3, stručni rad, tiraž 200],
  - (M63) - 1 бод
- Mitrašinović, Zoran i Dimitrijević, Slavica (2011). **Prednosti primene savremene informaciono komunikacione tehnologije u nastavi fizičkog vaspitanja**, Zbornik 6. međunarodnog simpozijuma: *Tehnologija, Informatika i Obrazovanje za društvo učenja i znanja*, Tehnički fakultet, Čačak, 2011, str. 786-791. [ISBN 978-86-7776-127-1, UDK 004:37.018.43, stručni rad, tiraž 200],
  - (M63) - 1 бод

- **Стаматовић, Милован и Димитријевић, Славица (2011). Физичке способности деце из различитих васпитно-образовних установа при поласку у први разред основне школе, Ужице: Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу, бр. 13, стр. 269-278. [ISSN 1450-6718, UDK 796.012.1-053.4 прегледни чланак, тираж 200],**
  - (M52) - 2 бода.

- **Dimitrijević, Slavica (2012). Uticaj ispitivanih faktora na fizičku zrelost dece za školu, Zbornik radova IV međunarodnog naučno-stručnog skupa Edukacija nastavnika za budućnost, Pedagoški fakultet Univerziteta u Zenici, Zenica, 2012, str. 997-1006. [UDK 378.014 (082), COBISS. BH – ID 20370694]**
  - (M45) - 1,5 бод

- **Dimitrijević, Slavica, Mitrašinović, Zoran i Marković, Jovan (2012). **Формирање базе података моторичких способности деце припремљених за обраду у SPSS-у, Зборник 3. интернационалне Конференције: Техника и информатика у образовању, Технички факултет, Чачак, стр. 300-305. [ISBN 978-86-7776-138-7, UDK 004:796, COBISS.SR-ID 191226636, стручни рад, тираж 200]****
  - (M63) - 1 бод

- **Димитријевић, Славица и Аничих, Љубица (2012). **Усмеравање осећања љутње и беса деце са церебралном парализом кроз наставу физичког васпитања, Зборник резимеа са I стручно-научног скупа са међународним учешћем „Актуелности у едукацији и рехабилитацији особа са сметњама у развоју“ у Шапцу, Друштва дефектолога Војводине, Нови Сад, стр. 38. [ISBN 978-86-913605-3-5, COBISS.SR-ID 275672071, тираж 200]****
  - (M34) - 0,5 бода

- **Mitrašinović, Zoran i Dimitrijević, Slavica (2014). **Internet - izvor informacija u obrazovanju, Zbornik radova naučno-stručnog skupa sa međunarodnim učešćem Tehnika i informatika u obrazovanju – TIO 2014, Tehnički fakultet, Čačak, str.289-294. [ISBN 978-86-7776-164-6, UDK 37.016:004.738.5, COBISS.SR-ID 208371468, стручни рад, тираж 150]****
  - (M63) - 1 бод

- **Димитријевић, Славица и Стопић, Радоје (2014). **Утицај различите врсте и дужине боравка у васпитно - образовној установи на развој моторике предшколске деце, У Др Зоран Мијић (ур.) Зборник радова са III Међународне научно-стручна конференције „Компетенције васпитача за друштво знања“ (Методички дани 2014), Кикинда: Висока школа за образовање васпитача, стр. 204-210. [ISBN 978-86-85625-17-6, UDK 371.3::796-053.4, оригинални научни рад, тираж 150]****
  - (M63) -1 бод

- **Dimitrijević, Slavica (2014). **Značaj nastave fizičkog vaspitanja za učenike sa cerebralnom paralizom, Zbornik apstrakata III Међународне научне****

konferencije „*Specijalna edukacija i rehabilitacija - Odrasle osobe sa invaliditetom*“, Univerzitet u Beogradu-Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju - Odeljenje za somatopediju, str. 58-59. [ISBN 978-86-6203-052-8 COBISS.SR-ID 210123532, tiraž 150]

• (M34) - 0,5 бода

- Borovčanin J., Dimitrijević, Slavica, Dragaš M., Tesić, M. i Aničić, Lj. (2015). **Recycling waste within environmental sustainability urban environment** (NFMaHT), Krestov Institute of Solution Chemistry of Russian Academy of Sciences (ISC-RAS), Ivanovo, Russia, p. 145-155. [ISBN 978-5-905364-10-5, UDC 661:574:502/504:004, tiraž 250]

• (M63) – 0,2 бод

- Safuedan, Plojovic, Slavica, Dimitrijevic, Andrijana, Maksimovic, Sabina Zejnelagic, Adem, Hurem & Muamer, Muraspahic (2015). **Misuse of Psychologically Active Substances of Convicts being in Prison and their Treatment**. *Skopje: Open Access Macedonian Journal of Medical Sciences*, v.4, n.1, p. 172-180. [ISSN 1857-9655]

• није категорисан

Учешће на научним скуповима и конференцијама

- **III међународни научно-стручни скуп *Едукација наставника за будућност***, Педагошки факултет Универзитета у Зеници
Датум: 22.4.2010. године у Зеници
Назив рада: ***Имплементација програмираног материјала у настави физичког васпитања***
- **III конференција са међународним учешћем *Техника и информатика у образовању***, Технички факултет, Чачак
Датум: 8.мај 2010. године
Назив рада: ***Примена рачунара и технике у настави физичког васпитања у млађим разредима основне школе***
- **Научни скуп са међународним учешћем *Етичка димензија образовања***, Педагошки факултет у Јагодини под покровитељством Владе Републике Финске
Датум: 9. мај 2008. године у Јагодини
Назив рада: ***Етичка димензија садржаја у настави физичког васпитања***
- **Међународни научни скуп *Васпитање за хумане односе - проблеми и перспективе***, Филозофски факултет у Нишу
Датум: 17. септембра 2010. године у Нишу
Назив рада: ***Хуманији односи у породици и физичка активност деце***

- VI Симпозијум са међународним учешћем *Технологија, Информатика и образовање – за друштво учења и знања*, Технички факултет у Чачку
Датум: 4. јун 2011. године
Називи радова: *Ефикасност примене рачунара у развоју моторичких способности деце и Предности примене савремене информационо комуникационе технологије у настави физичког васпитања*
- IV међународни научно-стручни скуп *Едукација наставника за будућност*, Педагошки факултет Универзитета у Зеници
Датум: 24.5.2012. године у Зеници
Назив рада: *Утицај испитиваних фактора на физичку зрелост деце за школу*
- IV конференција са међународним учешћем *Техника и информатика у образовању*, Технички факултет, Чачак
Датум: 2. јун 2012. године у Чачку
Назив рада: *Формирање базе података моторичких способности деце припремљених за обраду у SPSS-у*
- I стручно-научни скуп са међународним учешћем *„Актуелности у едукацији и рехабилитацији особа са сметњама у развоју“ Регионални центар за професионални развој запослених у образовању*, Шабац
Датум: 14. децембра 2012. године у Шапцу
Назив рада: *Усмеравање осећања љутње и беса деце са церебралном парализом кроз наставу физичког васпитања*
- I међународни научни скуп *Образовање и друштвени развој са акцентом на Нови Пазар*, Државни универзитет, Нови Пазар
Датум: 28. март 2014. године у новом Пазару
Назив рада: *Еколошко образовање и јачање свести у школама и факултетима Новог Пазара и окружења у функцији здравља животног амбијента и одрживог развоја*
- V конференција са међународним учешћем *Техника и информатика у образовању*, Технички факултет, Чачак
Датум: 31. мај 2014. године у Чачку
Назив рада: *Интернет - извор информација у образовању*
- III међународна научне конференције *„Специјална едукација и рехабилитација – Одрасле особе са инвалидитетом“*, Регионални центар за образовање запослених у образовању, Шабац
Датум: 25. октобар 2014. у Шапцу
Назив рада: *Значај наставе физичког васпитања за ученике са церебралном парализом*
- III међународна научно-стручна конференција *Методички дани под називом „Компетенције васпитача за друштво знања“*, Висока школа за образовање васпитача, Кикинда

Датум: 25. октобар 2014. године у Кикинди

Назив рада: (коаутор Радоје Стопић) *Утицај различите врсте и дужине боравка у васпитно-образовној установи на развој моторике предшколске деце*

- II научни скуп, са међународним учешћем „Иновације и демографско-еколошка равнотежа у 21. веку“, Државни универзитет у Новом Пазару, Нови Пазар
Датум: 08. мај 2015. године у Новом Пазару
Назив рада: *Иновације у настави физичког васпитања*
- III rd International Conference „New Functional Materials and High Tehnology“, NFMaHT-2015, Tivat, Montenegro
Датум: 30. јун 2015. године у Тивту
Назив рада: *Recycling waste within environmental sustainability urban environment*

2. Приказ структуре и садржаја докторске дисертације

Докторска дисертација Мр Славице Димитријевић под називом *Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста*, написана је на 425 страна А4 формата. Садржајну структуру рукописа поред Увода, Резимеа, Закључака, Литературе и Прилога, представљају четири кључне, каузално повезане, тематско-логичне целине: Теоријски приступ проблему, Методологија истраживања, Резултати истраживања и Дискусија.

Поред текстуалног приступа, у опису, илустрацији и интерпретацији посматраних и анализираних дидактичко-методичких феномена, кандидат користи и графичку подршку у форми табеларних прегледа (208 у основном тексту и 3 у Прилозима), слика (81 хистограм и 1 графикон). Попис библиографских референци релевантних за теоријско и емпиријско сагледавање проблема наставе физичког васпитања и контекстуалних фактора кроз промене телесног развоја и физичких способности дат је на крају рукописа. Посебну целину чине поглавље *Преглед досадашњих истраживања*, где су систематизоване библиографске референце према предмету истраживања: телесни раст и развој ученика, моторичке способности, укупна активност на часу и интензификација наставе физичког васпитања, стање наставе физичког васпитања у млађим разредима, телесни развој и физичке способности дечака и девојчица, утицај средине, породице, ученичког вредновања наставе и успеха у школи на физичке способности ученика.

САДРЖАЈ

УВОД	12
I ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ	16
1.1 ДЕФИНИСАЊЕ ОСНОВНИХ ПОЈМОВА	18
1.1.1. Димензије телесног раста и развоја	19
1.1.2. Физичке способности	21
1.1.3. Структура моторичког простора (снага, издржљивост, брзина, равнотежа, прецизност, флексибилност, координација)	22
1.1.4. Карактеристике ученика млађег школског узраста (од 7-11 година) ..	34
1.1.5. Настава физичког васпитања и њен утицај на физички развој ученика	36
1.1.6. Значај свакодневне физичке активности и спорта за здравље ученика као превенција постуралних поремећаја	50
1.1.7. Бављење спортом и фолклором и њихов утицај на телесни развој и физичке способности ученика	53
1.1.8. Утицај породице на правилан физички развој	55
1.1.9. Успех ученика основне школе	56
1.2. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА	58
1.2.1. Телесни раст и развој ученика млађег школског узраста	58
1.2.2. Истраживања из области моторичких способности у Србији и свету ..	62
1.2.3. Истраживања везана за укупну активност на часу и интензификацију наставе физичког васпитања	67
1.2.4. Истраживања стања физичког васпитања у млађим разредима основне школе	70
1.2.5. Телесни развој и физичке способности дечака и девојчица	73
1.2.6. Утицај средине из које дете потиче (град, село, приградска средина) на телесни развој и развој физичких способности ученика	78
1.2.7. Утицај породице на телесни развој и физичке способности ученика ..	80
1.2.8. Истраживања о повезаности ученичког вредновања наставе физичког васпитања са физичким способностима ученика	85
1.2.9. Истраживања везана за успех ученика млађег школског узраста	87
1.2.10. Осврт на досадашња истраживања	88
II МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА	90
2.1. ПРОБЛЕМ ИСТРАЖИВАЊА	91
2.2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА	92
2.3. ЦИЉ И КАРАКТЕР ИСТРАЖИВАЊА	92
2.4. ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА	92
2.5. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА	93
2.6. ВРЕМЕ, МЕСТО И ОРГАНИЗАЦИЈА ИСТРАЖИВАЊА	95
2.7. ПОПУЛАЦИЈА И УЗОРАК ИСТРАЖИВАЊА	95
2.8. УЗОРАК ВАРИЈАБЛИ И НАЧИН ЊИХОВОГ МЕРЕЊА	97
2.8.1. Независне варијабле	97

2.8.2. Зависне варијабле.....	99
2.9. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА.....	100
2.10. ТЕХНИКЕ И ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА.....	100
2.10.1. Опис мерних инструмената.....	101
2.11. УСЛОВИ МЕРЕЊА.....	105
2.12. СТАТИСТИЧКА ОБРАДА ПОДАТАКА.....	105
III РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА.....	109
3.1. ИНТЕРПРЕТАЦИЈА И АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ДЕСКРИПТИВНИХ ПОКАЗАТЕЉА.....	155
3.1.1. Дескриптивни статистички показатељи телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста.....	155
3.1.2. Дескриптивна статистика телесног развоја и физичких способности ученика различитог пола.....	156
3.1.3. Дескриптивна статистика телесног развоја и физичких способности ученика различитог места боравка.....	158
3.1.4. Дескриптивна статистика телесног развоја и физичких способности ученика у односу на уредност похађања наставе физичког васпитања.....	162
3.1.5. Дескриптивна статистика телесног развоја и физичких способности ученичког (не) бављења спортом и/или фолклором.....	165
3.1.6. Дескриптивна статистика телесног развоја и физичких способности ученика различите преференције игара.....	171
3.1.7. Дескриптивна статистика родитељског вредновања спорта и физичких активности ученика.....	177
3.1.8. Дескриптивна статистика телесног развоја и физичких способности у односу на ученичке ставове.....	180
3.1.9. Дескриптивна статистика телесног развоја и физичких способности у односу на одговоре учитеља.....	181
3.2. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ ВАРИЈАНСЕ И КОВАРИЈАНСЕ ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА НА МЛАЂЕМ ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ.....	187
3.2.1. Резултати мултиваријантне анализе варијансе (МАНОВА) телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста.....	187
3.3. ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА КОЈИ СЕ РАЗЛИКУЈУ ПО РЕДОВНОСТИ ПОХАЂАЊА НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА.....	194
3.4. ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА У ЗАВИСНОСТИ ОД ДОДАТНОГ БАВЉЕЊА СПОРТОМ ИЛИ ФОЛКЛОРОМ.....	206
3.5. ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТЕ ПРЕФЕРЕНЦИЈЕ ИГАРА (ОДГОВОРИ УЧИТЕЉА).....	208
3.6. ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА У ОДНОСУ НА РЕДОВНОСТ БАВЉЕЊА ИГРАМА КОЈИМА ПРЕФЕРИРАЈУ (ОДГОВОРИ РОДИТЕЉА И УЧИТЕЉА).....	222
3.7. ПОВЕЗАНОСТ СТАВОВА РОДИТЕЉА И ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА.....	249
3.7.1. Промене телесног развоја и физичких способности ученика у односу на родитељско вредновање спорта и физичких активности.....	249
3.7.2. Ставови родитеља о физичкој активности деце у односу на пол.....	251

3.8 ПОВЕЗАНОСТ СТАВОВА УЧЕНИКА СА ПРОМЕНАМА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ.....	262
3.9 ПОВЕЗАНОСТ СТАВОВА УЧИТЕЉА И ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА.....	295
3.9.1 Промене телесног развоја и физичких способности ученика у односу на учитељско вредновање спорта и физичких активности.....	295
3.9.2 Промене телесног развоја и физичких способности ученика у односу на учитељ став о значају подстицања ученичке моторике.....	298
3.10 СТАВОВИ УЧИТЕЉА О НАСТАВИ И ФИЗИЧКИМ АКТИВНОСТИМА УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТОГ ПОЛА.....	300
3.11 СТАВОВИ УЧИТЕЉА О НАСТАВИ И ФИЗИЧКИМ АКТИВНОСТИМА УЧЕНИКА ИЗ РАЗЛИЧИТОГ МЕСТА БОРАВКА.....	309
3.12 ПРОМЕНЕ ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТОГ ПОЛА.....	325
3.13 ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТОГ МЕСТА БОРАВКА.....	337
3.14 ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТЕ ШКОЛСКЕ УСПЕШНОСТИ.....	351
3.15 КОРЕЛАЦИОНЕ МАТРИЦЕ И ФАКТОРСКА АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА У 1. И 4. РАЗРЕДУ.....	362
IV ДИСКУСИЈА.....	365
4.1. ТЕЛЕСНИ РАЗВОЈ (ТЕЛЕСНА ВИСИНА И МАСА) УЧЕНИКА МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	366
4.2. ФИЗИЧКЕ (МОТОРИЧКЕ) СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	368
4.3. РЕДОВНОСТ ПОХАЂАЊА НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И ДОДАТНО БАВЉЕЊЕ СПОРТОМ И ЛИЛИ ФОЛКЛОРОМ.....	370
4.4 СТАВОВИ РОДИТЕЉА О ФИЗИЧКОЈ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА.....	373
4.5. УЧЕНИЧКО ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА И МОТИВАЦИЈА КРОЗ ПРЕФЕРЕНЦИЈУ ИГАРА.....	376
4.5.1 Вредновање наставе физичког васпитања.....	376
4.5.2 Мотивисаност ученика кроз преференцију игара.....	378
4.6 СТАВОВИ УЧИТЕЉА О ЗНАЧАЈУ ФИЗИЧКИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА.....	380
4.6.1 Редослед наставних предмета по важности.....	381
4.6.2 Услови за реализацију физичког васпитања.....	382
4.6.3 Вредновање физичких активности и спорта.....	383
4.6.4 Значај родитељског подстицања ученичке физичке активности.....	384
4.6.5 Спремност родитељског ангажовања на развоју ученичке физичке активности.....	384
4.6.6 Значај подстицања физичких способности ученика на млађем школском узрасту.....	385
4.7 ТЕЛЕСНИ РАЗВОЈ И ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТОГ ПОЛА.....	386
4.8 ТЕЛЕСНИ РАЗВОЈ И ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТЕ СРЕДИНЕ БОРАВКА.....	389
4.9 ПОВЕЗАНОСТ ПРОМЕНА ТЕЛЕСНОГ РАЗВОЈА И ФИЗИЧКИХ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА РАЗЛИЧИТЕ ШКОЛСКЕ УСПЕШНОСТИ.....	394

ЗАКЉУЧЦИ	396
Значај истраживања за теорију и праксу	403
Литература	404
ПРИЛОЗИ	418

Докторска дисертација *Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста*, кандидата мр Славице Димитријевић, настала је као резултат тежње кандидата да се након магистарске тезе остварене у домену методике наставе физичког васпитања (утицаја различитих фактора на морфолошке карактеристике и моторичке способности деце при поласку у први разред основне школе), на научним основама озбиљније бави доприносом наставе физичког васпитања и контекстуалних фактора на промене телесног развоја и физичких способности ученика на млађем школском узрасту и тиме значајно допринесе како теоријској спознаји степена развоја физичких способности пре и након првог циклуса основног образовања под утицајем контекстуалних фактора наставе физичког васпитања, али и унапређењу квалитета васпитно-образовне праксе савремене наставе физичког васпитања и испитиваних фактора.

Руководећи се идејом да на телесни развој и развој физичких способности поред природне динамике раста и развоја велики утицај има настава физичког васпитања, чији квалитет и ефикасност зависи од свих учесника наставног процеса ученика и учитеља, али и индиректног утицаја родитеља, кандидат указује на важност усмеравања научно-истраживачке пажње на утицај контекстуалних фактора наставе физичког васпитања, што и чини најпре кроз теоријски, а затим и методолошки приступ истраживачком проблему.

Прва структурална целина *Теоријски приступ проблему* (стр. 16-89) се састоји од два кључна поглавља: *Дефинисање основних појмова* (стр. 18-58) и *Преглед досадашњих истраживања* (стр. 58-89).

Бавећи се концептом све веће физичке неактивности ученика и инертног начина живота, презаузетошћу родитеља и превелике усмерености на мас медије кандидат сигнализира да се мора водити рачуна о правилном физичком развоју, као важној компоненти хармоничног развоја. Повећан је проценат гојазности, деформитета, шећерне болести и високог крвног притиска већ код ученика млађег школског узраста. Избегавање наставе физичког васпитања уз безначајне изговоре доводи до потпуне физичке неактивности, јер су неки ученици једино физички ангажовани управо на часовима физичког васпитања. Кроз сагледавање утицаја фактора: додатног бављења спортом или фолклором, време проведено уз мас медије, средине у којој живе ученици, ставова родитеља, учитеља и самих ученика о значају физичке активности и спорта и општег успеха на промене телесног развоја и физичких способности ученика анализира се допринос редовног похађања наставе физичког васпитања.

Истичућу просторне проблеме са којима се сусрећу учитељи при реализацији *наставе физичког васпитања* у млађим разредима где се она најчешће спроводи у учионици док је физкултурна сала доступна ученицима старијих разреда и обично је без икаквих справа и реквизита. Догађа се да ученици вежбају у одећи у којој су дошли у школу, без патика и адекватне опреме. Предвиђени годишњи фонд од 108 часова неки учитељи не реализују,

јер је у другом плану у односу на „важније предмете“, па је таквим третирањем тешко остварити предвиђене циљеве и задатке наставе.

У делу рада *Димензије телесног раста и развоја* (стр. 19-21) кандидат истиче разлику између физичког раста и развоја, али и њихову међусобну зависност. Раст и развој су индикатор здравственог стања ученика. Телесна висина са узрастом у просеку расте за три до пет цм, а телесна маса за два кг годишње (Медвед и сар., 1987; Здравковић, 1978; Павловић, 1999; Божић-Крстић, Ракић и Павлица, 2003). Брзина раста према Бојовићу, 1981 има сезонске варијације, па је приметан бржи раст у пролеће и лето, док је добијање у телесној тежини у јесен и зиму. Раст и развој могу успорити хронична гладовања, као и акутне или хроничне болести.

У поглављу *Физичке способности* (стр. 21-22) кандидат интерпретира појмовна одређења многих аутора било да су их називали моторичким способностима или моторичким својствима. У основи физичке способности представљају оне димензије личности које учествују у решавању кретних задатака (Ацковић, 1982; Берковић, 1978; Курелић и сар., 1975). Предлажући термин „биомоторичке димензије“ (Опавски, 1975:53) прецизира термин везан само за жива бића, а Ђорђевић, 1989:3 користи термин „антропомоторика“ везујући термин за људско биће и подизање кретања на виши ниво. Да моторичке (физичке) способности представљају латентну моторичку структуру човека које учествују у механичком кретању и решавању моторичких задатака (Родић, 1997; Крагујевић, 1991, Ивановић, 2002). Шекељић, 2014:122 наводи значај разноврсних: неуро-психичких, анатомско-физиолошких, функционалних и биохемијских процеса који омогућавају кретање.

У делу рада *Структура моторичког простора (снага, издржљивост, брзина, равнотежа, прецизност, флексибилност, координација)* аутор описује различите поделе структуре моторичког простора. На четири основне димензије: снагу (силу), брзину, издржљивост и окретност (Лескошек, 1980) или шест према Курелићу и сар., 1975 и то: снага (сила), брзина, координација, равнотежа, прецизност и флексибилност (савитљивост). Гајић, 1985 моторичке способности термилошки одваја као елементарне и специфичне (изведене). Кандидат поделу од седам моторичких способности које је издвојио Зациорски, 1975 приказује из аспекта разних аутора, са посебним освртом на развој сваке од њих (стр. 23-34).

У поглављу *Карактеристике ученика млађег школског узраста (од 7 до 11 година)* кандидат указује на специфичности млађег школског узраста (скелета, мишића, кичменог стуба, развоја кардиоваскуларног и респираторног система, као и емоционални и социјални развој) (стр. 34-36).

У делу *Настава физичког васпитања и њен утицај на физички развој* (стр. 36-50) аутор наводи разлику између физичке културе, као ширег појма, и физичког васпитања. Док је пре четрдесет година физичка култура означавала целокупност материјалних и културних вредности остварених слободном активношћу (Енциклопедија физичке културе, 1975:249) она у данашњем времену обухвата све тековине (материјалне и духовне) које се предузимају у смеру свестраног развитка и усавршавања човека, при чему је основно средство телесна вежба (Милановић, Стаматовић и Шекељић, 2008:16). Физичко васпитање представља плански и систематски процес моторичких знања, вештина и способности, јачања здравља и способности испитаника (Круљ, Качапор и Кулић, 2001:85; Бранковић и Илић, 2003:60) и свестранији и стваралачки развој личности (Иванић, 2001:24). Шекељић и Стаматовић,

2014:73 истичу и крајњи циљ да физичко вежбање постане део део културе и саставни део здравог животног стила.

Нићин, 2000. истиче значај наставе физичког васпитања на млађем школском узрасту (сензибилан период) као период појаве базичних моторичких способности. Наставни план и програм наставе физичког васпитања приказан је по разредима у складу са важећим Службеним гласником РС-Просветни гласник, 7/2010 (стр. 38-50).

У поглављу *Значај свакодневне физичке активности и спорта за здравље ученика као превенција постуралних поремећаја* (стр. 50-53) наведени су резултати истраживања код нас и у свету, па Милановић и Радосављевић, 2007 испитују допринос редовне наставе физичког васпитања у предшколском и млађешколском узрасту у превенцији и корекцији лошег држања тела. Да свакодневно физичко вежбање у предшколском узрасту позитивно утиче на физичке способности (Станковић, 1976; Здравковић, 1978; Кундрат, 1979; Ђорђић и Бала, 2006). Да се у школама не реализује програм корективног вежбања показали су резултати систематског прегледа у интервалу од шест година, па предлаже вежбе којима би се унапредио процес корективног вежбања (Стаматовић, 1990, 1998). Ferreira et al., 2007. долази до резултата да позитивни ставови оца, школски другови и подршка пријатеља, образовни ниво мајке, приходи породице и време проведено на отвореном позитивно корелирају са повећањем физичке активности. О значају редовне физичке активности за физичко и ментално здравље најмлађих указују Ратковић, 2005. и Поповић, 2008.

У делу *Бављење спортом и фолклором и њихов утицај на телесни развој и физичке способности ученика* (стр. 53-55) истакнуте су највеће вредности спорта: етика, фер-плеј, неговање спортског духа, тимски рад, здравље, изузетна достигнућа, карактер и образовање, радост и забава, поштовање правила и закона, поштовање себе и других учесника, храброст, солидарност... (Бачанац и сар., 2009:6) и фолклора: развој покретљивости, координације, технике покрета, брзине, снаге, истрајности, спретности, издржљивости самопоуздања, а уједно се упознаје са традицијом и културом свог народа (Благојевић, 2012:11-12). Да на пораст броја ученика који се не баве спортом утиче лоша материјална ситуација великог броја породица, па аутори виде решење у пројекту „школица спорта“ за сву децу (Марковић, Марковић, Вишњић и Петковић, 2012). У Ротердаму су се дошло до резултата да на бављење спортом позитивно утичу фактори из окружења (доступност спортских реквизита код куће и терена и справа у парку), и подстицај родитеља кроз физички активно понашање (Van der Horst, Oenema, te Valde, & Brug, 2010).

У поглављу *Утицај породице на правилан физички развој* (стр. 55-56) кандидат наводи резултате истраживања Бачанац и сар., 2009. у којима значајнији утицај у опредељивању за спорт имају родитељи од вршњака.

У делу *Успех ученика основне школе* (стр. 56-58) се наводи да успех у школи представља резултат исказан оценама (Лексикон образовних термина, 2014:840), док доживљавање неуспеха доводи до фрустрације, обесхрабрености и отпора према раду (Педагошки речник, 1967:496)

У поглављу под називом *Досадашњих истраживања* (стр. 58-89) која броје 115 истраживања, кандидат се позива на резултате истраживања бројних истраживача који су се бавили праћењем *телесног раста и развоја* (Вуковић и Оровчанец, 1971; Јовановић, 1998; Павловић, 1999; Иванић, 1999; Стаматовић, 2001, 2004; Родић, 2002, 2004; Мартиновић, 2003; Јовановић, 2005; Божић-

Крстић, Ракић и Павлица, 2003; Шекелјић и Стаматовић, 2006; Кукољ и сар., 2006; Поповић, 2008; Крсмановић и Радосав, 2008; Стијепић и Нићин, 2008; Van der Horst, Oenema, te Velde, Brug, 2009; Гајевић, 2009; Родић, 2009; Klazine van der Horst – Nachtegaal, 2009; Димитријевић, 2011), *истраживања у области моторике* (Чалија и Бурић, 1981; Пејчић, 1981; Цхзтрачкова и Ковар, 1995; Јовановић, 1998; Кукољ, 1999; Иванић, 1999; Стаматовић, 2001; Зрнзевић, 2003; Бранковић, Стојиљковић и Дебелногић, 2004; Стаматовић и Шекелјић, 2006; Крсмановић и Радосав, 2008; Гајевић, 2009; Родић, 2009; Димитријевић, 2010; Димитријевић и Митрашиновић, 2011; Димитријевић, 2012), *укупне активности на часу и интензификације наставе физичког васпитања* (Иванић, 1969; Лучић, 1975; Ковач, 1981; Родић, Берковић и Ивановић, 1981; Берковић, Малацко и Бала, 1982; Стојиљковић, 1998; Крсмановић, 1999а; Стаматовић, 2001; Ратковић, 2005; Милановић, 2007; Шекелјић, Стаматовић и Димитријевић, 2008; Bakhtiar, Shafinia & Ziaee, 2011; Марковић, Марковић, Вишњић и Петковић, 2012; Домановић, Марковић и Бокан, 2012), *стања физичког васпитања* (Константиновић, 1968; Божиновић, 1980; Крсмановић, 1985; Стаматовић, 1990, 1995, 1998, 1999; Крсмановић, 1999; Радојевић, 1996; Стурза-Милић, 2009; Ђорђић и Тубић, 2010; Родић, 2002; Домановић, Марковић и Бокан, 2012; Поповић, 2013; Стаматовић и Шекелјић, 2014), *телесног развоја и физичких способности децака и девојчица* (Стрел и Штурм, 1981, 2004; Бала, 1981; Krus, Vraininks & Robertson, 1981; Крсмановић, 1999; Кукољ, 1999; Стурза, 2002; Марковић, Георгиев, Богдановић, 2008; Стаматовић и Шекелјић, 2006; Пејчић и Узелац, 2006; Ђурашковић и сар., 2009; Костић и сар., 2009; Стурза-Милић, 2009; Гајевић, 2009; Димитријевић, 2011; Родић и Буишић, 2012; Јаковљевић и Љубојевић, 2012; Шекелјић и Стаматовић, 1012; Шекелјић, Стаматовић и Марковић, 2012), *утицаја средине из које дете потиче – село, град, приградска* (Средић, 2003; Петрић и Блажевић, 2008; Tinauci & Emiroglu, 2009; Харасин, Петрић и Огрizeк, 2011; Chillon, Ortega, Ferrando & Casajus, 2011; Нељак, Новак и Поднар, 2011; Шетинић, Петрић и Самарџија, 2011; Гаџић и Вучковић, 2012; Тадић, 2013), *утицаја породице* (Матић и Јакшић, 2007; Cote, 1999; Clements, 2004; Ђорђић, 2006; Микалачки, Хошек, Момировић и Бала, 2006; Максимовић и Матић, 2006; Микалачки, Чокорило и Пантелић, 2006; Тубић, 2006; Милановић и Радосављевић, 2007; Spurrier, Magarey, Golley, Curtow & Sawyer, 2008; Бачанац, Петровић и Манојловић, 2009; Димитријевић, 2010а; Марковић, Бокан, Матић и Николић, 2012; Тадић, 2013; Maitland et al., 2013; Naarala et al., 2014), *ученичког вредновања наставе физичког васпитања* (Мартиновић, 2003; Ратковић, 2005; Ђорђић и Тубић, 2010; Бабиак, 2011; Марковић, Бокан, Матић и Николић, 2012; Милошевић, Петровић и Живковић, 2012), *успеха ученика* (Николић, 1998; Циновић-Којић, 2001; Мартиновић, 2003а; Максимовић, 2007а,б; Бабиак, 2011; Лепеш, Саболч, 2012).

Осврћући се на досадашња истраживања кандидат указује да је највише истраживања која су усмерена на антропометријске карактеристике и моторичке способности и њихове међусобне односе. Истичући да су досадашња истраживања била усмерена само на неке сегменте наставе физичког васпитања уз праћење појединачних фактора, а да већи број контекстуалних фактора наставе није сагледаван и проучаван и анализиран истовремено, што је реализовао кандидат овим радом.

Други садржајни део докторске дисертације представља логичка целина *Методологија истраживања* (стр. 90-108) у којој се јасно, прегледно и систематски дају одговори на постављени проблем истраживања. С обзиром да

проблем доприноса наставе физичког васпитања није довољно истражен са становишта разних контекстуалних фактора, а посебно из угла ученика, учитеља и родитеља, кандидат се полазећи од предмета истраживања определио за *научно-истраживачки проблем*: колики је допринос наставе физичког васпитања и контекстуалних фактора на промене телесног развоја и физичких способности ученика у млађим разредима основне школе?

Полазећи од питања у којој мери долази до промена телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста, кандидат мр Славица Димитријевић дефинише циљ истраживања: утврдити ниво и степен телесног развоја и физичких способности ученика и утврдити постојање статистички значајне разлике у променама телесног развоја (телесне висине и масе) и физичких способности након првог циклуса основног образовања у зависности од: редовног похађања наставе физичког васпитања, ученичког бављења спортом или фолклором, подстицаја и ставова родитеља, мотивисаности и ставова ученика, ставова и мишљења учитеља, средине у којој ученик живи, пола и успеха ученика. Из постављеног циља истраживања, произашло је једанаест научно-истраживачких задатака:

- (1) Испитати ниво телесног развија: телесне висине и масе ученика пре и након првог циклуса основног образовања (од 1. до 4. разреда).
- (2) Упоредити добијене резултате телесне развијености ученика: телесне висине и масе пре и након првог циклуса основног образовања (од 1. до 4. разреда).
- (3) Испитати ниво развијености физичких способности: снаге-експлозивне и репетитивне, брзине – спринтерске и сегментарне, координације, статичке силе и флексибилности ученика пре и након првог циклуса основног образовања (од 1. до 4. разреда).
- (4) Упоредити добијене резултате физичких способности ученика: снаге – експлозивне и репетитивне, брзине – спринтерске и сегментарне, координације, статичке силе и флексибилности пре и након првог циклуса основног образовања (од 1. до 4. разреда).
- (5) Утврдити да ли се ученици: који су редовно похађали наставу, оних који су ослобођени наставе физичког васпитања, као и ученици који се додатно баве неким спортом или фолклором, значајно разликују у променама телесног развоја и физичких способности.
- (6) Установити да ли постоји повезаност промена телесног развоја и физичких способностима ученика са различитим ставовима и мишљењем родитеља о значају спорта и физичке активности за њихово дете.
- (7) Утврдити постојање повезаности промена телесног развоја и физичких способности са ученичким вредновањем наставе физичког васпитања и спорта и мотивисаност кроз игре које преферирају.
- (8) Испитати постојање повезаности промена телесног развоја и физичких способности са различитим ставовима и мишљењем учитеља о значају спорта и физичке активности за ученике.
- (9) Испитати евентуалне разлике у променама телесног развоја и физичких способности у зависности од пола ученика.
- (10) Испитати евентуалне разлике у променама телесног развоја и физичких способности ученика у зависности од средине у којој ученици живе.
- (11) Испитати повезаност промена телесног развоја и физичких способности ученика са успехом ученика у школи.

На основу циља и задатака истраживања постављене су две опште научно-истраживачке хипотезе: а) Не постоји статистички значајна разлика у променама телесног развоја (телесне висине и масе) у зависности од испитиваних фактора; б) Постоји статистички значајна разлика у променама физичких способности ученика у зависности од испитиваних фактора.

Из *општих* је произашло једанаест *посебних хипотеза* којима се претпоставља да: постоји статистички значајан напредак у телесном развоју ученика; не постоји статистички значајна разлика у променама телесног развоја након првог циклуса образовања; постоји статистички значајан напредак у физичким способностима; постоји статистички значајна разлика у променама физичких способности; постоји статистички значајна разлика у променама физичких способности у односу на редовност похађања наставе физичког и бављења спортом или фолклором; постоји повезаност између ставова и мишљења родитеља о значају спорта и физичких активности и промена физичких способности; постоји повезаност ученичког вредновања наставе физичког васпитања и мотивисаности кроз игре које преферирају и промена физичких способности; повезаност ставова и мишљења учитеља о значају спорта и физичких активности и промена физичких способности; постоје статистички значајне разлике у променама физичких способности у односу на пол; не постоји статистички значајна разлика у променама физичких способности у односу на средину у којој ученик живи; постоји значајна повезаност успеха ученика са променама физичких способности.

Поред предмета, проблема циља задатака и хипотеза истраживања, кандидат је издиференцирао и *варијабле истраживања*: а) *независне*: пол ученика; узраст ученика; средина у којој ученик живи; редовност похађања наставе физичког васпитања; ученичко бављење спортом и фолклором; школски успех и б) *зависне*: телесни развој (телесна висина и телесна маса); физичке способности (за репетитивну снагу – Подизање трупа из лежања на леђима; за експлозивну снагу – Скок удаљ из места; за статичку силу – Издржај у згибу; за сегментарну брзину – Тапинг руком; за спринтерску брзину – Трчање на 20м dash; за координацију – Полигон натрашке; за флексибилност-Дубоки претклон на клупици); ставови ученика о настави физичког васпитања; ставови и мишљења родитеља о спорту и физичкој активности; ставови и мишљења учитеља о спорту и физичкој активности ученика.

У анализи и интерпретацији добијених резултата телесног развоја и физичких способности, примењени су *дескриптивна метода* да би се подаци могли упоређивати, супротстављати, вредновати и интерпретирати и *теоријска анализа садржаја* са циљем компарације и анализе теоријских поставки у домену физичких способности.

У истраживању је кандидат користио *технику тестирања* физичких способности са седам моторичких тестова, који је тестирао батеријом тестова (Бала и Крнета, 2006). За испитивање ставова родитеља, учитеља и ученика коришћена је *техника анкетирања и скалирања*, а у оквиру њих анкетни упитник и скалу ставова, као истраживачке инструменте. За процену успеха ученика кандидат је користио технику *анализу педагошке документације* и користио инструмент евиденциони лист при анализи педагошке документације.

Потврђивање или одбацивање постављених хипотеза вршено је помоћу статистичких поступака *анализе варијансе* и *анализа коваријансе* којима је кандидат пратио промене зависних варијабли у периоду од иницијалног (првог разреда) до финалног (четвртог разреда).

Популацију истраживања чине сви ученици основних школа града Ужица који су јуна месеца завршили четврти разред. Узорак чине 252 ученика из шест основних школа, где су из градске средине 123 ученика (70 дечака и 53 девојчице), из приградске 55 (22 дечака и 33 девојчице), а из сеоске средине 74 ученика (34 дечака и 40 девојчица). Узорак, такође чине родитељи и учитељи ових ученика. Узорак је репрезентативан и може поуздано да одражава ставове целокупне популације ученика.

Иницијално мерење је извршено у септембру школске 2008/2009. године, а финално мерење у мају 2012. године.

Статистичка обрада података обављена је помоћу софтверског пакета SPSS 16.0. израчунавањем аритметичке средине, стандардне девијације, стандардне грешке аритметичких средина и F односе, док су подаци прикупљени упитницима приказани у контингенцијским табелама, а применом χ^2 -теста је утврђена повезаност између посматраних обележја. Степен повезаности између мерених зависних варијабли (телесног развоја и физичких способности) одређен је помоћу корелационе и факторске анализе.

Трећа структурално-логичка целина докторске дисертације носи назив *Резултати истраживања* (стр. 109-362) и издиференцирана је у петнаест области:

Прву област чини *Интерпретација и анализа резултата дескриптивних статистичких показатеља* (стр. 155-187) где су упоређивани аритметичке средине, минималне и максималне вредности телесног развоја и физичких способност у групама независних варијабли.

Добијени резултати дескриптивних показатеља на млађем школском узрасту (након првог циклуса образовања) показују да се просечна *телесна маса* повећала за 14,13 кг. Минимална вредност се повећала за 6,6 кг, а максимална за 23,2 кг. Просечна *телесна висина* ученика повећала се за 23,97 цм. Минимална вредност се повећала за 17 цм, а максимална за 29 цм. Просечна вредност *сегментарне брзине* (Тапинг руком) увећала се за 9,56 додира. Минималне вредности су увећане за 4,66, а максималне за 12,66 додира. Просечна вредност *флексибилности* (Дубоки претклон на клупици) увећана је за 0,37 цм. Минималне вредности су умањене за 8,34, а максималне увећане за 1 цм. Просечна вредност *експлозивне снаге* (Скок у даљ из места) увећана је за 40,59 цм. Минималне вредности су увећане за 60,67, а максималне за 44 цм. Просечна вредност *релативне снаге* (Подизање трупа из лежања на леђима) увећане је за 11,31 подизај. Минималне вредности су увећане за 1, а максималне за 10,50 подизаја. Просечна вредност *координације* (Полигон натрашке) повећана је за 7,81 секунду. Напредак се уочава у минималним вредностима за 3,10, а у максималним за 9,40 секунди. Просечне вредности *спринтерске брзине* (Трчање на 20м dash) су веће за 1,08 секунди. Минимална вредност је већа за 2,10, а максимална за 9,20 секунди. Просечна вредност *статичке силе* (Издржај у згибу) је увећана за 14,50 секунди. Минимална вредност већа је за 1, а максимална за 22,20 секунди.

Вредности дескриптивне статистика за ученике *различног пола, места боравка, уредности похађања наставе физичког, бављења спортом или фолклором, различите преференције игара, родитељског вредновања спорта и физичких активности, ученичких ставова и одговора учитеља* кандидат детаљно интерпретира и упоређује. Резултати дескриптивне статистике дати су у табелама од 3.1.1. до 3.1.9.2 (стр. 111-154).

Другу област чине *Резултати анализе варијансе промена телесног развоја и физичких способности* (стр. 187-194) који су представљени табеларно и помоћу хистограма. Добијени резултати показали су постојање статистички значајне разлике код: телесне масе, телесне висине, сегментарне брзине, репетитивне снаге, експлозивне снаге, координације, брзине трчања и статичке силе и то на нивоу значајности $p=0,000$. Једино у флексибилности није нађена статистички значајна разлика између иницијалног и финалног мерења.

Трећу област чине *Промене телесног развоја и физичких способности ученика који се разликују по редовности похађања наставе физичког васпитања* (стр. 194-205) где су добијени резултати анализе варијансе и коваријансе показали да не постоји статистички значајна разлика у променама телесног развоја, али постоји у променама четири физичке способности: сегментарне брзине ($p=0,002$), флексибилности ($p=0,043$), експлозивне снаге ($p=0,035$) и репетитивне снаге ($p=0,039$) у корист ученика који су редовно похађали наставу физичког васпитања.

Четврту област чине *Промене телесног развоја и физичких способности ученика у зависности од додатног бављења спортом или фолклором* (стр. 206-208) где је добијена статистички значајна разлика једино у променама репетитивне снаге ($p=0,024$) у корист ученика који се баве спортом.

Пету област чине *Промене телесног развоја и физичких способности ученика различите преференције игара (одговори учитеља)* (стр. 208-221) чији резултати анализе варијансе и коваријансе показују да постоји статистички значајна разлика у сегментарној брзини ($p=0,039$) у корист преференције игара са певањем; експлозивној снази ($p=0,007$) у корист покретних игара са правилима; репетитивној снази ($p=0,006$) у корист стваралачких игара и покретних игара са правилима и координацији ($p=0,004$) у корист стваралачких игара и покретних игара са правилима.

Шесту област чине *Промене телесног развоја и физичких способности ученика у односу на редовност бављења играма које преферирају (одговори родитеља и учитеља)* (222-248) где је добијена статистички значајна разлика у променама телесне масе ($p=0,003$) у корист редовног упражњавања различитих врста игара; телесне висине ($p=0,000$) у корист редовног упражњавања различитих врста игара; сегментарне брзине у корист редовног упражњавања стваралачких игара и игара са певањем; флексибилности ($p=0,008$) у корист редовног упражњавања стваралачких игара и игара са певањем; експлозивне снаге ($p=0,036$) у корист редовног упражњавања старалачких игара и покретних игара са правилима; репетитивне снаге ($p=0,041$) у корист редовног упражњавања различитих врста игара; координације ($p=0,050$) у корист редовног упражњавања стваралачких игара и покретних игара са правилима.

Седму област чини *Повезаност ставова родитеља и промена телесног развоја и физичких способности ученика* (стр. 249-261), који су приказани табеларно и помоћу хистограма. Ставови родитеља приказани су кроз вредновање спорта и физичких активности и различитих ставова у односу на пол ученика. На основу одговора које су дали родитељи о значају спорта и физичких активности није добијена статистички значајна разлика. Разлика у ставовима о односу на пол ученика постоји у одређивању приоритетних активности ($p=0,001$), јер дечаци већи значај придају рачунару, а девојнице музици. При избору физичке активности постоји статистички значајна разлика ($p=0,000$) пошто се већи број дечака (66,67%) бави спортом, али су девојнице више заинтересоване за фолклор (30,95%). Кандидат изражава забринутост

податком да се је готово трећина испитаника потпуно физички неактивна, јер 34,92% – девојчица и 27,78% – дечака се не бави никаквом физичком активношћу. Родитељи и једног и другог пола ученика истоветно рангирају спорта и физичких активности према приоритетима. Забрињавајући је податак да чак 44,44 % родитеља нема времена или је само понекад спремно да се бави физичком активношћу са децом.

Осму област чини *Повезаност ставова ученика са променама телесног развоја и физичких способности* (стр. 262-295) процењиваних кроз тринаест питања Мерцеровог теста са скалом Ликертовог типа где је испитан степен задовољства наставом физичког васпитања. Резултати до којих је кандидат дошао показују они ученици који сматрају да физичко васпитање треба увести као обавезно четири пута седмично и да доприноси: учењу телесних вежби, примању пораза без љутње, самоконтроли, развоју умног здравља, општем васпитању, изградњи карактера и учењу пристојног понашања су остварили статистички боље резултате у сегментарној брзини, репетитивној и експлозивној снази, статичкој сили, брзини трчања и координацији.

Девета, десета и једанаеста област представља резултате одговора учитеља (стр. 295-325). У делу *Повезаност ставова учитеља и промена телесног развоја и физичких способности* приказани су резултати учитељевог вредновања спорта и физичких активности и става о значају подстицања моторике ученика на млађем школском узрасту. Добијена статистички значајна разлика је у сегментарној брзини ($p=0,001$), експлозивној снази (0,039), брзини трчања ($p=0,001$) и статичкој сили ($p=0,000$) у корист ученика чији учитељи процењују да су спорт и физичка активност *веома важни* и да је *веома значајно* подстицање моторике ученика на овом узрасту (стр. 300-309). У делу *Ставови учитеља о настави и физичким активностима ученика различитог пола* приказани резултати показују да међу наставним предметима настава физичког васпитања заузима пети ранг. Овај наставни предмет је након: српског језика, математике, енглеског језика и природе и друштва. Услови за реализацију наставе физичког нису нимало на задовољавајућем нивоу, јер је 3,57 % ученика наставу реализовало у потпуно адекватним условима, 47,15 % у делимично задовољавајућим, а 25 % у неадекватним условима. Без опреме и реквизита 32,14 %, без физкултурне сале и неопходне опреме 38,89, а без сале, опреме и спортског терена 24,40 % ученика. Учители су става да је неопходна (56,76 %) и значајна (43,25 %), помоћ родитеља у развоја активности, али да су родитељи прилично (60,71 %) и недовољно (39,29 %) спремни да одвоје време за то. Није нађена статистички значајна разлика према полу. У делу *Ставови учитеља о настави и физичким активностима ученика из различитог места боравка* (стр. 309-325) приказани резултати показују да су Математика и Енглески језик боље ранжирани код учитеља који раде у сеоској средини, а да Српски језик има значајнији улогу код учитеља градске и приградске средине. Нешто бољи ранг учители запослени у приградској средини додељују Природи и друштву и Музичкој култури него Ликовној култури у односу на учитеље градске и сеоске средине. О статусу наставе Физичког васпитања су уочене највеће разлике пошто су је учители запослени у градској и приградској средини боље ранжирани од учитеља сеоске средине. Највећи боји учитеља запослених у приградском насељу додељује четврти ран (98,18%), а трећина учитеља градске средине (33,33 %) трећи ранг, док 8,11 % учитеља сеоске средине додељује шести ранг. У вредновању спорта и физичких активности, као и значају подстицања моторике ученика постоји статистички значајна повезаност

($p=0,000$) одговора пошто сви учитељи градске и приградске средине сматрају *веома важним* и *веома значајним*, а 18,92 % запослених у сеоској средину сматра *важним* и *прилично значајним*. Према процени учитеља највећу спремност за помоћ деци у развоју физичке активности имају родитељи ученика из града (83,74 %), док су родитељи из приградског насеља (67,27 %) и села (56,76 %) недовољно спремни.

Дванаесту област чине *Промене телесног развоја и физичких способности ученика различитог пола* (стр. 325-336) где су добијени резултати анализе варијансе и коваријансе показали да не постоји статистички значајна разлика у променама телесне масе, али је добијена у телесној висини ($p=0,000$) у корист девојчица. У променама физичких способности постоји статистички значајна разлика у флексибилности ($p=0,002$) у корист девојчица и у репетитивној снази ($p=0,000$) у корист дечака.

Тринаесту област чине *Промене телесног развоја и физичких способности ученика различитог места боравка* (стр. 337-350) где су добијени резултати анализе варијансе и коваријансе показали да не постоји статистички значајна разлика у променама телесног развоја, али постоји у променама четири физичке способности: сегментарне брзине у корист градске у односу на ученике сеоске ($p=0,000$) и приградске у односу на сеоску ($p=0,042$) средину, флексибилности у корист сеоске средине у односу на ученике приградске ($p=0,001$) и градске у односу на приградску ($p=0,009$) средину, експлозивне снаге у корист ученика градске средине у односу на ученике приградске ($p=0,002$) и приградске у односу на сеоску ($p=0,008$) и координације у корист ученика из градске средине у односу на сеоску ($p=0,001$) и приградске у односу на сеоску ($p=0,029$).

Четрнаесту област чине *Промене телесног развоја и физичких способности ученика различите школске успешности* (стр. 351-361) где су добијени резултати анализе варијансе и коваријансе показали да не постоји статистички значајна разлика у променама телесног развоја и физичких способности једино у репетитивној снази у корист врлодобрих ученика у односу на добре ($p=0,031$) иако су нумерички најлошије резултате у свим тестовима постигли ученици који имају добар успех.

Петнаесту област чине *Корелационе матрице и факторска анализа резултата у 1. и 4. разреду* (стр. 362-364) које показују да су међусобно повезане варијабле телесног развоја и варијабле физичких способности. Факторска анализа зависних варијабли показала је издвајање водећих фактора и **први фактор** су физичке способности и водећи је *скок у даљ*, а **други фактор** је телесни развој и *телесна маса* га више одређује.

Четврта свеобухватна логичка целина *Дискусија* (стр. 365-395) у којој кандидат детаљним разматрањем и позивањем на резултате досадашњих истраживања образлаже узрочно последичне везе и утицаје контекстуалних фактора наставе физичког васпитања на промене физичких способности. Дискусијом презентованих резултата анализе варијансе и коваријансе и χ^2 долази до констатације у вези постављених хипотеза:

– ученици су статистички значајно напредовали у телесном развоју у периоду млађег школског узраста. У телесној маси су подједнако напредовали и дечаци и девојчице, али је значајно већи напредак забележен код девојчица, што је у складу са досадашњим истраживањима (Стаматовић, 2001; Шекељић и Стаматовић, 2006; Поповић, 2008; Гајевић, 2009; Родић, 2009). χ_1 .

– нађена је статистички значајна разлика у променама телесног развоја (телесне висине и масе) ученика пре и након првог циклуса образовања и кандидат наводи да је овај напредак производ природног раста и развоја. Тиме је потврђена хипотеза X_2 .

– ученици су статистички значајно напредовали у физичким способностима: сегментарној брзини (9,6 додира), експлозивној снази (40,6 цм), репетитивној снази (11,3 подизаја), координацији (7,8 секунди), брзини трчања (1,1 секунд) и статичкој сили (14,5 секунди). У флексибилности је забележен пораст за незнатних 0,4 цм. Сличне резултате је потврдио Родић, 2004. Тиме је потврђена хипотеза X_3 .

– потврђена је статистички значајна разлика у шест од седам физичких способности на нивоу $p=0,000$, изузев у флексибилности, где је забележена стагнација у развоју на овом узрасту и код добијених резултата Иванић, 1999. и Гајевић, 2009. Тиме је делимично потврђена хипотеза X_4 .

– редовним похађањем наставе физичког васпитања добијена је статистички значајна разлика у четири од седам варијабли: сегментарној брзини, флексибилности, експлозивној снази и репетитивној снази, али је испитујући додатно бављење спортом или фолклором добијена разлика у репетитивној снази. Тиме је делимично потврђена хипотеза X_5 .

– родитељи тестираних ученика су веома високо вредновали спорт и физичке активности (80 %), али тај проценат није у складу са податком да скоро трећина ученика није физички активна уопште (30,56 %). Добијени резултати су у складу са Ђорђић, 2006. Високо вредновање није имало посебног утицаја на промене физичких способности ученика, јер није нађена статистички значајна разлика ни у једној варијабли, што кандидат образлаже чињеницом да много већи утицај има подстицање на физички активност и лични пример родитеља него позитиван став и пуко сугерисање. Тиме је одбачена хипотеза X_6 .

– позитивни ставови ученика о настави физичког васпитања и редовно упражњавање игара које преферирају показало се као позитиван фактор на промене физичких способности, па је тиме потврђена хипотеза X_7 .

– потврђена је статистички значајна повезаност између ставова учитеља и промена физичких способности ученика, јер ученици чији су учитељи високо рангирани Физичко васпитање, високо вреднују спорт и физичку активност, свесни важности подстицања развоја физичких способности на овом узрасту показали су знатно боље резултате у физичким способностима. Тиме је потврђена хипотеза X_8 .

– разлике између дечака и девојчица након првог циклуса образовања се смањују у односу на почетак школовања, јер постоји статистички значајна разлика у телесној висини у корист девојчица, што кандидат објашњава уласком девојчица у пубертет. Девојчице су статистички значајно напредовале ($p=0,000$) у флексибилности, што су потврдили и Крсмановић и Радосав, 2008; Гајевић, 2009; Родић, 2009; Шекељић и Стаматовић, 2012. Дечаци су статистички значајно напредовали у односу на девојчице у репетитивној снази на нивоу $p=0,000$, што је у складу са истраживањима Гајевић, 2009. и Родић, 2009. Тиме је делимично потврђена хипотеза X_9 .

– између ученика из различитих средина боравка постоји статистички значајна разлика јер су ученици из града били најуспешнији, а најмање успешни ученици из сеоске средине, што кандидат објашњава да су и сеоска деца подједнако као и градска превише усмерена на игрице, телевизор и мобилни телефон. Поред тога ученици градске средине имају веће могућности за

укључивање у различите спортске клубове и секције фолклора. Оно што је посебно истаћи је да учитељи запослени у сеоској средини слабије рангирају наставу физичког васпитања, док је учитељи градске и приградске средине сматрају значајнијом и дају већи значај подстицању физичких активности на овом узрасту. Тиме је одбачена хипотеза X_{10} .

– није нађена статистички значајна повезаност између школске успешности и физичких способности ученика, пошто је нађена статистички значајна разлика само у репетитивној снази у корист врлодобрих ученика. Кандидат сматра да оцена у школи није прикладан мерни инструмент за овакво истраживање. Пре свега општи успех ученика на млађем школском узрасту је такав да је 48,81 % одличних, 36, 51 % врлодобрих, а 14,68 % ученика са добрим успехом, што значи да је 85,32 % са одличним и врлодобрим успехом, па се морају користити други мерни инструменти (Тест Разкол који препоручује Прапер, 1981 према наводима Лепеш, Саболч, 2012:100). Тиме је одбачена хипотеза X_{11} .

У *Закључку* (стр. 396-403) кандидат је систематизовао резултате до којих је дошао у изучавању назначеног проблема. У овом делу рада кандидат износи податке, закључке и ставове до којих је дошао приликом истраживања назначених проблема и даје одговоре на недоумице о детерминишућим својствима сваког од испитиваних контекстуалних фактора наставе физичког васпитања. Телесна висина и маса ученика овог узраста, из године у годину је у просеку све већа.

Редовност похађања наставе и физичка активност од најранијег периода ствара добру основу и могућност за успешно бављење спортом и може бити значајан фактор у развоју физичких способности. Међу ученицима различитог пола уочено је смањење разлике у физичким способностима у односу на почетак школовања.

Позитивни ставови ученика о настави физичког васпитања и редовном упражњавању игара које преферирају показали су се као детерминишући фактор промена физичких способности. Повећањем обавезног недељног броја часова на 3+2 умногоме би се допринело већој физичкој активности и стварању мотивационе климе у настави физичког васпитања.

Ставови родитеља о значају бављења спортом и физичким активностима није имао статистички значајну повезаност са променама у постигнућу ученика пошто 80 % је свесно значаја, а конкретно је скоро трећина ученика потпуно физички неактивна и упражњава физичку активност само на часовима физичког васпитања. На основу оваквих резултата кандидат закључује да су родитељи давали социјално пожељне одговоре без конкретног подстицаја личним примером, па вредновање од стране родитеља не може бити детерминишући фактор у развоју физичких способности.

Испитујући фактор различите средине кандидат анализира материјалне услове за реализацију наставе па 95 % сеоских школа има спортски терен, а више од половине 55,41 % поседује салу која се може користити због малог броја ученика у школи. Школа из приградске средине има и физкултурну салу и спортски терен, док више од половине (52,85 %) ученика градских школа нема могућност реализације наставе физичког у физкултурној сали, а преостали број ученика (47,15 %) нема ни салу ни адекватан спортски терен, па се настава реализује најчешће у учионици. У оваквим условима највећи напредак су забележили ученици из градски школа јер настава физичког васпитања у сеоској

средини има другоразредни значај, што су потврдили ставови учитеља запослених у сеоској средини.

Високо вредновање наставе физичког васпитања од стране учитеља и став да је веома значајно подстицање моторике ученика на овом узрасту допринело је напретку у извођењу моторичких тестова. Према добијеним резултатима материјални услови нису пресудан фактор при остваривању циљева физичког васпитања, већ је на првом месту озбиљан приступ учитеља, који ће знати максимално да искористи расположива средства.

Закључујући да у физичком развоју велику улогу игра учитељ, али и организација и третман наставе физичког у школи, а да је потребно да се ученици редовно баве спортом или усмереним физичким активностима уз лични пример и подстицај родитеља.

Кандидат акценат ставља на *наставни кадар* који реализује наставу физичког васпитања и при том не сматра да су професори разредне наставе недовољно оспособљени за реализацију наставе, већ да су „притиснути“ обавезама при реализацији преосталих пет наставних предмета и „губљењем времена“ приликом преласка из учионице у салу и припремањем за час (пресвлачење пре и након часа, обување патика...) што све умањује ефикасност наставе, па би предметна настава била право решење. Повећавањем недељног фонда, реализацијом сваког часа у физкултурној сали уз поштовање индивидуалних карактеристика ученика и формирања хомогених група којима би се прилагођавали захтеви наставног процеса настава би била пожељна и привлачна за ученике свих узраста и доприносила интегралном развоју личности. Препорука кандидата је да се омогући учитељима из сеоске средине посета већег броја стручних семинара о реализацији наставе физичког васпитања и тиме освеже њихове идеје и мотивишу учитељи који слабије вреднују наставу физичког васпитања.

На самом крају докторске дисертације дати су *Прилози* (стр. 418-425) који чине: Мерна листа телесног развоја и физичких способности, Упитник за родитеље, Упитник за ученике, Упитник за учитеље, Евиденциони лист успеха ученика.

II ОЦЕНА РАДА (Критеријуми правилника Универзитета у Крагујевцу о пријави, изради, и одбрани докторске дисертације. Прилог бр. 2 Тачка 2)

1. *Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области*

Докторска дисертација кандидата мр Славице Димитријевић *Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста* је веома значајан и актуелан педагошки проблем, нарочито у теоријским и емпиријским релацијама савремене методике и дидактике, али и породичне педагогије. Извођење овог закључка Комисија заснива на више аргумената од којих су најважнији:

Савремена школа у теоријским и емпиријским оквирима тражи најефикасније моделе васпитно-образовног рада. У склопу остваривања циљева и задатака посебна пажња се посвећује настави, нарочито организацији и

извођењу наставног процеса, уз мотивацију ученика и посвећеност учитеља. Упоредивање исхода наставе физичког васпитања кроз постигнућа ученика са циљем да се сагледа ефикасност наставног процеса. Телесни развој и промене физичких способности на млађем школском узрасту су показатељ доприноса редовне наставе физичког васпитања и њених контекстуалних фактора, па је проучавање и тумачење њиховог развоја увек актуелно.

Достигнућа за наставу увек побуђују пажњу теоретичара и практичара заинтересованих за наставу и њене учеснике, континуирано се поставља питање, колики је утицај сваког од контекстуалних фактора наставе и у којој мери детерминишу телесни развој и физичке способности ученика на млађем школском узрасту. Значај спорта, физичких активности и наставе физичког васпитања сагледан из угла ученика, учитеља и родитеља представља свеобухватан приступ проучаваном проблему. Приказ материјално-техничких услова за реализацију наставе у школама градске, приградске и сеоске средине и задовољство условима која су на располагању учитељу представљају важан сегмент проучавања доприноса наставе физичког васпитања. Отуда проистиче значај и научни допринос докторске дисертације.

Породица као есенција друштва представља темељ хармоничног развоја личности. Спремност родитеља да одвоје своје време и посвете се игри и физичкој активности са дететом представља актуелан проблем.

Кроз наставу физичког васпитања негују се васпитне и моралне вредности ученика, али и стварају трајне навике за физичком активношћу. Ефикасна настава, и код нас и у свету, све већу пажњу посвећује унутрашњој мотивацији ученика која за резултат има боља постигнућа на тестовима физичких способности. Савремена настава физичког васпитања, настоји да буде пожељна за ученике и учитеље, а уједно да развија свест код родитеља о значају физичког вежбања и спорта. Због свега овога тема ове докторске дисертације има пуно оправдање и пун педагошки смисао.

Најкраће речено, тема је веома актуелна јер се, у ширем смислу, бави ефикасношћу наставе физичког васпитања и утицају контекстуалних фактора и, у ужем смислу променама телесног развоја и физичких способности под утицајем редовног похађања наставе физичког васпитања.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој области

Кандидат је, гледано у целини, своју научно истраживачку делатност усмерио у два, наизглед одвојена, али веома осмишљена и међусобно повезана правца. Тако се овај, оригинални приступ, одвија у теоријским и емпиријским релацијама с основним циљем да се, најпре, путем теоријске анализе, компарације и креативне синтезе утврде и сагледају контекстуални фактори наставе физичког васпитања, потом дефинишу варијабле телесног развоја и физичких способности које ће се лонгитудинално пратити уз адекватне мерне инструменте за испитивање ставова тестираних ученика, учитеља и родитеља, као и евидентирање успеха ученика. Потом се тестирају ученици на почетку и након првог циклуса основног образовања и анализира значајност утицаја свих контекстуалних фактора наставе физичког васпитања на промене телесног развоја и физичких способности на млађем школском узрасту. Добијени

результати се упоређују са резултатима досадашњих истраживања и проналазе узрочно-последичне везе и релације међу њима.

Кроз добро методолошки планирано, организовано и спроведено емпиријско истраживање лонгитудиналног карактера, кандидат је испољио своју стручност, умеће и креативност, почев од начина прикупљања релевантних података као основе за извођење квантитативне анализе које представља највећи домет истраживања до педагошких импликација на постојећи наставни процес и васпитно-образовну праксу наставе физичког васпитања. Овај самостални и оригинални рад, отвара простор за нова истраживања, показује младим истраживачима да се оригиналност, креативност и свеобухватност, у проучавању наставе физичког васпитања и физичког развоја ученика могу постићи кроз њихово сагледавање са различитих становишта. У складу са тим је, процењен степен телесног развоја и развоја физичких способности у периоду млађег школског узраста, под утицајем редовног похађања наставе физичког васпитања, додатног бављења спортом или фолклором, утицаја различите средине, пола, успеха у школи, мотивације кроз игре које преферирају, ставова родитеља, ученика и учитеља. Добијени резултати представљају значајан показатељ тренутног стања у настави физичког васпитања, а то може да буде добар основ за планирање даљих корака у унапређењу наставног процеса и велики допринос методици физичког васпитања.

3. Преглед остварених резултата кандидата у научној области

Увидом у приложу документацију, основне биографске и библиографске податке кандидата, може се закључити да је мр Славица Димитријевић, својим опредељењем за основне и последипломске студије на Учитељском факултету показала значајан интерес за изучавање суштинских и есенцијалних дидактичко-методичких питања савремене наставе. Кандидат се посебно показао на пољу унапређења васпитно-образовног рада на практичном, али и теоријском нивоу. Стручна знања додатно проширује активним учешћем на националним и научним скуповима од међународног значаја.

Мр Славица Димитријевић је свој стручни рад потврдила посебно у области: а) Методике наставе физичког васпитања, реч је о радовима који се односе на дидактичко-методичке аспекте у настави физичког васпитања, унапређењу наставе кроз савремену образовну технологију и употребу електронских картона, интернета и базе података креиране у Microsoft Access-у на млађем школском узрасту, али утицају различитих фактора у предшколским установама и вртићима у припремном периоду на зрелост за полазак у школу и у области наука: б) Породичне педагогије и односа родитеља према физичкој активности деце различитог пола, Екологије, Психологије и сл. Кандидат Славица Димитријевић је објавила преко 15 научно-стручних радова, највише из категорија М-63, М-45 и М-52. готово сви радови се у ужем или ширем смислу ослањају на научну област којом се кандидат бави у оквиру докторске дисертације и могу се директно или индиректно повезати са њеним базичним садржајем.

4. *Оцена испуњености обима у односу на пријављену тему*

Докторска дисертација кандидата испуњава све стандарде квалитета који карактеришу радове ове врсте. Рад је, у свему урађен и до детаља разрађен према идејном пројекту истраживања, који је верификован од стране компетентних органа Факултета у Ужицу и Универзитета у Крагујевцу. У теоријском делу рада, идентификовани су и разјашњени различити проблеми доприноса наставе физичког васпитања и контекстуалних фактора на промене телесног развоја и физички способности ученика, где су фактори сагледавани из различитих аспеката, уз презентовање и упоређивање резултата истраживања наших и страних истраживача, чиме је створене добра основа процене утицаја на промене телесног развоја и физичких способности, које је постало показатељ доприноса наставе физичког васпитања и предмет истраживања. Ово показује да је кандидат са великим степеном одговорности приступио изради докторске дисертације, што се нарочито испољава кроз структуру садржајних целина рада, укључујући пре свега емпиријски део рада.

Коначна верзија рада указује на висок степен статистичке зависности између испитиваних фактора и промена физичког развоја ученика.

Општа је оцена да се рад, у свим својим сегментима, базира на добро осмишљеној и пажљиво израђеној научној методологији педагошких истраживања и у свим елементима ослоњеној на основни пројекат истраживања. Све садржајне целине рада, узимајући у обзир сва поглавља и одељке, су добро постављене, дефинисане и разрађене, систематизоване и научно утемељене.

5. *Научни резултати докторске дисертације*

Анализа рукописа докторске дисертације мр Славице Димитријевић је показала да кандидат, бавећи се актуелним и значајним проблемом теоријско-емпиријског истраживања, дошао до значајних, релевантних и оригиналних резултата из области методике наставе физичког васпитања.

Нова теоријска и емпиријска сазнања и резултати истраживања кандидата усмерени су на унапређивање квалитета наставе физичког васпитања у млађим разредима основне школе. Резултати истраживања показују степен телесног развоја и развоја физичких способности на почетку школовања и на крају четвртог разреда. Из резултата се могу уочити промене ових варијабли у зависности од пола ученика, што је значајно због планирања наставе на основу индивидуалних карактеристика ученика и ученица на овом узрасту. Промене су праћене и у зависности од средине боравка ученика уз анализу карактеристика сваке средине боравка и начина живота ученика из тих средина (из упитника родитеља).

Веома значајни резултати стања наставе физичког васпитања указују да многе школе не поседују неопходне реквизите и опрему, као и адекватан спортски терен за реализацију наставе физичког васпитања. Посебан проблем представља недостатак физкултурне сале или ако постоји онда није на располагању ученицима млађих разреда.

Ставови родитеља о значају физичке активности и спорта показали су да су родитељи свесни значаја, али да њихови поступци нису у складу са исказаним ставом јер не показују довољну спремност да посвете време у

физичким активностима са децом и постоји велики број деце која нису уопште физички активна, па је њихова активност једино на часовима физичког васпитања. Резултати показују да свако пето дете из нашег узорка има неки од здравствених проблема (равна стопала, проблеми са кичмом, плућима...).

Резултати ставова ученика су показују да им је Физичко васпитање један од омиљених предмета у школи и изражавају жељу да се повећа обавезан недељни фонд часова. Постоји и статистички значајна повезаност између позитивног вредновања наставе физичког и промена физичких способности. Посебно је значајно истаћи да је неопходно обезбедити да ученици редовно упражњавање игара које преферирају, јер унутрашња мотивација ученика има позитивне ефекте на њихова постигнућа.

Општи успех ученика није се показао као детерминишући фактор у променама телесног развоја и физичких способности, јер у млађим разредима доминира одличан успех и да је мали број оних који имају добар успех, па кандидат сматра да оцена није прикладан мерни инструмент и предлаже Разкол тест, као погоднији инструмент (према наводима Лепеш, Саболч, 2012).

Резултати ставова учитеља показују да настави физичког васпитања има другоразредни статус у односу на „важније“ предмете у школи, јер је рангирана као пета по степену важности, али јој је одређен број учитеља запослених у сеоској средини доделило шести ранг. Учитељи запослени у селу су слабије вредновали спорт и физичку активност, мање су свесни важности подстицања развоја физичких способности на овом узрасту, па су њихови ученици постигли знатно лошије резултате у физичким способностима од ученика других средина. Кандидат препоручује учитељима запосленим у сеоској средини посету већег броја семинара о реализацији наставе физичког васпитања у функцији развоја ученика.

Резултати рада могу бити подстицај за даља истраживања о променама телесног развоја и физичких способности на млађем школском узрасту под утицајем редовне наставе физичког васпитања и других контекстуалних фактора.

6. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Резултати истраживања, у теоријским и емпиријским оквирима, су веома значајни за дидактичко-методичку теорију и праксу. Период млађег школског узраста је веома осетљив за подстицање развоја физичких способности. Редовност реализације наставе физичког васпитања, уз договор са наставницима за термин употребе физкултурне сале и повећање обавезног фонда на 3+2 часа недељно представљају одличан темељ физичком развоју. Уз поштовање индивидуалних карактеристика и формирања хомогенизованих група, којима би се прилагођавали захтеви наставног процеса и постајала привлачнија, па би представљала позитивно искуство и тако постане трајна навика за физичком активношћу читавог живота.

Акцент је на *наставном кадру* који реализује наставу физичког васпитања. Препорука кандидата је да Физичко васпитање реализују наставници физичког васпитања, јер су учитељи оптерећени обавезама преосталих наставних предмета и „губљењем времена“ на пресвлачење и прелазак из учионице у физкултурну салу. Потребно је омогућити посету већег броја

стручних семинара о реализацији наставе физичког васпитања, чиме би се повећала ефикасност наставе и свест о значају физичке активности за хармоничан развој ученика.

Добијени резултати истраживања могу бити значајан показатељ тренутног стања у настави физичког васпитања, а то може бити добар основ за планирање даљих корака у унапређењу овог изузетно важног наставног процеса.

7. Начин презентовања резултата научној јавности

Гледано шире, докторска дисертација кандидата мр Славице Димитријевић *„Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста“* има значајан допринос савременој дидактичко-методичкој теорији и пракси, нарочито у домену унапређења наставног процеса физичког васпитања и њених контекстуалних фактора. Гледано уже, представља значајан могућност проширења знања о телесном развоју и физичким способностима на млађем школском узрасту и теоретичарима и практичарима, родитељима и учитељима. Стога се очекује њено публиковање, како би постала доступна широј стручној и научној јавности, што се може постићи на више начина: кроз јавну одбрану докторске дисертације, објављивање резултата истраживања у научно-стручним часописима или саопштењима на научним скуповима. Било би најбоље да се дисертација објави у форми монографије.

III ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

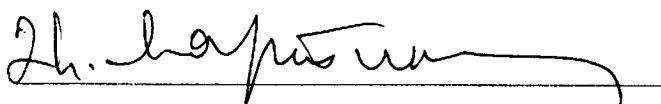
Докторска дисертација „*Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста*“, кандидата мр Славице Димитријевић је оригинално и корисно научно дело. Представља значајан теоријски и емпиријски прилог стања физичког васпитања и унапређења наставе физичког васпитања, заснованог на статистичким показатељима чији су резултати од велике користи за ефикаснију наставу физичког васпитања и интензивнији развој физичких способности ученика.

На основу исказаних ставова, а нарочито на основу чињенице да се наведеном темом и на наведен и свеобухватан начин, још увек нико није довољно бавио рад поседује изузетан допринос науци.

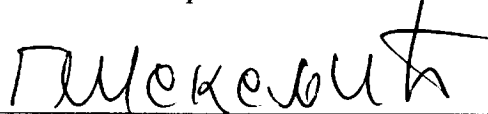
Комисија, уверена у оригиналност и научну вредност рада, предлаже Наставно-научном већу Факултета у Ужицу да прихвати докторску дисертацију „*Настава физичког васпитања и контекстуални фактори као детерминанте телесног развоја и физичких способности ученика млађег школског узраста*“, кандидата мр Славице Димитријевић и одобри јавну одбрану пред Комисијом

Ужице,
24. март 2016. године

Чланови комисије:

Проф. др Драган Мартиновић, редовни професор Учитељског факултета у Београду, Универзитета у Београду, за ужу научну област *Методика наставе физичког васпитања и физичко васпитање*

Проф. др Горан Шекељић, ванредни професор Учитељског факултета у Ужицу, Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област *Физичко васпитање, Методика наставе физичког васпитања*

Проф. др Живорад Марковић, ванредни професор Учитељског факултета у Јагодини, Универзитета у Крагујевцу, за ужу научну област *Физичко васпитање, Методика наставе физичког васпитања*